

Mākslīgo zobu izvietošanas atbilstība protezējamā lauka anatomiskajiem orientieriem pacientiem ar izņemamām zobu protēzēm

Viktorija Artjomenko¹, Aldis Vidžis², Vinita Cauce³, Guntis Žīgurs²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ Doktorantūra, studiju programma "Medicīna",

² Zobu protezēšanas katedra,

³ Fizikas katedra

Ievads. Zaudējot zobus, alveolārais kauls resorbējas nevienmērīgi. Literatūrā atzīmēts, ka, uzstādot mākslīgos zobus izņemamajām zobu protēzēm (IP), ir jāvadās pēc saglabātā alveolārā kaula viduslīnijas, un netiek uzsvērts, ka vestibulārais bāzes izvietošanas ir jāveido kā zaudētā alveolārā kaula restaurācijas elements. Ir aprakstīti zobu pozīciju raksturojošie protezējamā lauka anatomiskie lielumi; tos respektējot, ir iespējams atjaunot mutes dobuma telpisko apjomu pēc protezēšanas ar IP. Literatūrā nav izdevies atrast saistību starp IP mākslīgo zobu izvietošanas atbilstības izvērtējumu un pacientu fonētiskās adaptācijas īpatnībām.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Analizēt IP mākslīgo zobu izvietošanas atbilstību protezējamā lauka anatomiskajiem orientieriem. Pētījumā iekļauti 50 pacienti, piekrita piedalīties 45 (25 sievietes un 20 vīrieši) ar IP. Katram pacientam tika noņemti nospiedumi un atlieti diagnostiskie veiduļi. Uz veiduļiem tika atzīmēti anatomiskie orientieri (*papilla incisive* un *rugae palatine, tuber maxillaris* un retromolārais paugurs, *frenulae lingualis* un *vestibularis*) (Goodacre, 2012; Korholz, 1999). Mērījumiem tika izmantots *Korhaus* lineāls un elektroniskais *Topex* bīdmērs. Dati analizēti programmā *SPSS 22.0*. Mx un Md protēžu salīdzināšanai izmatots hī kvadrāta tests ($p < 0,05$).

Rezultāti. Pētījumā iekļautajiem 45 pacientiem tika izvērtētas 80 izņemamās protēzes (10 pacientiem bija viena IP, 35 – divas). Izvērtēti 165 diagnostikas veiduļi (87 Mx un 78 Md). Mākslīgo zobu izvietošanas tika izvērtēts atsevišķi augšžokļa (Mx) un apakšžokļa (Md) protezējamam laukam un attiecīgi izrēķināts kopējais zobu pozīcijas rādītājs. Analizētas 43 Mx un 37 Md protēzes, no tām 74% ($n = 32$ no 43) Mx un 76% ($n = 28$ no 37) Md protēzēs mākslīgie zobi bija izvietoti atbilstoši anatomiskajiem orientieriem ($p = 0,01$). Nav atrastas statistiski ticamas atšķirības starp Mx un Md mākslīgo zobu izvietošanas atbilstību protezējamā lauka anatomiskajiem orientieriem ($p = 0,897$). Tas norāda, ka pētījumu grupas ir homogēnas. No pētījumā iekļautajiem pacientiem 73% ($n = 33$ no 45) izmantotas protēzes ar atbilstoši anatomiskiem orientieriem uzstādītiem mākslīgajiem zobiem un atbilstošām alveolārā kaula restaurācijām ar protēzes bāzi ($p = 0,03$). 12 pacientiem tika atrasta neatbilstība starp mākslīgo zobu izvietošanas un anatomisko orientieru rādītājiem (11 Mx un 9 Md protēzēm), no tiem sašaurināts zobu loks tika atrasts 73% (8 no 11) Mx un 67% (6 no 9) Md protēžu ($p = 0,769$).

Secinājumi. Pētījumā iekļautajiem pacientiem 73% gadījumu izņemamo zobu protēžu mākslīgie zobi izvietoti atbilstoši anatomiskajiem orientieriem. Nav atrastas statistiski ticamas atšķirības starp mākslīgo zobu izvietošanas atbilstību anatomiskajiem orientieriem augšžoklī un apakšžoklī ($p = 0,897$). Gadījumos, kad mākslīgie zobi bija novietoti neatbilstoši anatomiskiem orientieriem, tie bija izvietoti sašaurinātā zobu lokā, kas būtiski samazināja mutes dobuma telpu.